

„RIGHT“ VERTIMAS Į LIETUVIŲ KALBĄ: KULTŪRŲ SKIRTUMAI KALBINIU POŽIŪRIU

EGLĖ MARKUCKAITĖ, JONĖ GRIGALIŪNIENĖ

Santrauka

Straipsnyje nagrinėjamas anglų kalbos raktinis žodis *right*, jo reikšmės ir vertimas į lietuvių kalbą. Anot A. Wierzbickos, esama tam tikrų kultūrinių konceptų, kaip antai *right* (ir *wrong*), kurie dėl savo specifikos yra skirtingai interpretuojami tos tautos kultūroje, kuriai jie priklauso, ir kitose kultūrose, kurioms šie konceptai svetimi. Siekiant išsiaiškinti, ar tikrai žodis *right* gali būti laikomas specifiniu, būdingu tik angliškai kultūrai žodžiu, buvo nagrinėjami angliškojo *right* vertimai į lietuvių kalbą, pateikiami Vytauto Didžiojo universiteto Kompiuterinės lingvistikos centro lygiagrečiąjame anglų-lietuvių kalbų tekстыne, ir patyrinėti, ką šis žodis reiškia ir kokių prasmų gali turėti skirtinguose kontekstuose. Buvo pastebėta, kad angliškas raktinis žodis *right* daugiausia vartojamas perteikti reikšmėms, susijusioms su mąstymu, protine veikla, dedukcija, socialiniu gyvenimu ir morale. Išsamesnė moralinių ir intelektinių žodžio *right* prasmų analizė parodė, kad *right* yra kultūros konceptas, veikiausiai neturintis vienareikšmių analogų lietuvių kalboje. Lietuvių kultūroje *right* prasmėms perteikti dažniausiai pasitelkiami kiti leksinės raiškos būdai. Paaiškėjo, kad žodis *right* turi savo specifiką: į lietuvių kalbą jis paprastai verčiamas pasitelkiant TIESOS, teisingumo, teismo sąvoką arba grindžiamas gėrio (*geras*) ir blogio (*blogas*) dichotomija, o anglų kultūroje, kurioje ypač svarbios žinios, mąstymas, pagrįstumas tam tikrais turimais įrodymais ir logika, – priešingai – *right* susijęs ne tiek su TIESA, kiek su intelektu ir jo išdavomis.